

INSPIRATIONENS STEMNING

Berlingske Tidende 23 august 1997, 2. sektion, Magasin side 6

Hvad er inspiration og hvor kommer inspirationen fra? Berlingske Tidende Kultur har opfordret en række kulturpersonligheder, der har arbejdet ud fra forskellige forudsætninger, til at give et svar. Denne gang arkitekten Søren Robert Lund.

I et landskab af hav hvor skalaen føles uendelig, danner horisontens linje mødet mellem himmelens rum og havets flade.

På denne ørkenlignende flade ligger en række bygninger - fra Luxor-templet, mayatempler, Palais Stocklet til Barcelona Pavillonen. På vej gennem landskabet vandrer Tin Tin i dialog med James Joyce's Bloom mod et palladiansk rum opbygget i jernbeton, nittet og oplyst ved hjælp af glasbyggesten. I rummets konstruktive design er en Star Destroyer i kamp med kaptajn Nemos Nautilus, gengivet i Rembrandts streg og under akkompagnement af Schuberts lieder samplet med Prodigys nyeste techworld.

Som det kan læses ovenfor dannes rejsen ind i inspirationens rum af indtryk, der væver sig sammen i et kalejdoskopisk billede af min inspirations neutrale netværk. Udfordringen ligger i processen fra indtrykkets uskyld og videre gennem inspirationens omformning til det, der til slut gerne skulle give afsæt for det endelige udtryk. Omkring selve begrebet »inspiration« kunne der oplistes en lang række af de forskelligartede elementer, der kan kategoriseres efter type og brug: Her kunne den arkitektoniske inspiration eksempelvis være forrige århundredes jernbetonarkitektur eller det grafiske udtryk fra tegneseriernes fortællinger, hvor det er muligt mere direkte at »oversætte« disse til et arkitektonisk univers.

Men jeg har hér valgt at fokusere på begrebet stemning som inspiration, og hermed forsøgt at beskrive transformationen af noget æterisk til et mere konkret udtryk.

I inspirationens univers er alt muligt, og det at fortabe sig i denne tilstand af vægtløs frihed er berusende. Men bindeleddet mellem det metafysiske og det konkrete univers er ofte en krævende proces, der ikke altid er let at afslutte. Ved udgangen fra dette univers skal bevidstgørelsen indfinde sig, og i det ikke altid håndgribelige nedslag skal transformationen til et andet medie ske. Komponisten Vagn Holmboe sagde engang i et interview, at han startede ud med hjertets spontane

arbejde, hvorefter arbejdsprocessen overgik til hjernen, der havde til opgave at kontrollere, om resultatet var godt nok. Ved dette scenskift er det vigtigt at være bevidst om, hvad der egentlig har indfanget én ved den pågældende fascination.

Ordet stemning er et af de ord som er anderledes vanskeligt at bruge konkret og alligevel et vigtigt værktøj i arbejdet med kunst.

I begyndelsen af min arkitekttilværelse var jeg naturligt nok meget optaget af komposition. Og her træder den russiske konstruktivisme, Bauhaus og De Stijl frem gennem de respektive skolars mange undersøgelser af kontrapunkt, balance og dynamik. Jeg mødte billederne og rumforsøgene i 1:1 ved en stort anlagt udstilling om den russiske konstruktivisme i Amsterdam i 1991. Her så jeg billeder, der var meget smukke men også fremstod patinerede gennem de hvide fladers krakelering. Maleriernes primærfarver stod heller ikke så klart som jeg havde ventet, og jeg blev i tvivl om den i sig selv smukke og næsten murlignende krakelering med dens romantiske islæt, var det mål kunstnerne havde haft.

Sådan forholder det sig næppe. Kunstnerne ringe vilkår, den manglende økonomiske støtte samt senere dårlig opbevaring af værkerne er sandsynligvis årsagerne. Men synet af de originale værker gav mig mange problemer set i relation til min fascination af værkerne. Efter denne oplevelse besluttede jeg kun at bruge »rensede« reproduktioner af disse modernismes hovedværker, hvor den hvide farve træder rent frem som baggrund for de enkelte forsøg, og hvor den visuelle »støj« dermed er væk, og kompositionens idé træder klart frem.

På samme rejse så jeg for første gang Rembrandts og Jan Vermeers originale værker tæt på, og hér blev oplevelsen af billeders grundstemning både i motivvalg og lysstemning til en meget betydningsfuld oplevelse. Til trods for at billederne gennem tiden har været udsat for hærværk, dannede alderens patinering og forfald sammen med det unikke håndværk en stemning af autenticitet, som forrykkede min oplevelse og dermed inspirationens grænse.

Oplevelsen af billeder blev til mere end blot formeksperimenter for mig.

F.eks. i Edward Hoppers meget tavse stemninger af fravær hvor stemningen i et Hoppersk motiv fra et rødt teatertrum blev inspirationen til Arkens biografial.

Et andet billede, der har haft stor betydning for mig, er Joakim Skovgaards akvarel »Paradismuren«, der både med sit motiv, sin symbolik og stemning udtrykker stor poesi og karakterfuldhed, som jeg i en række fantasiprojekter har brugt som afsæt. I disse projekter har jeg

afsøgt dels grænsens problematik udtrykt gennem murens linje dels selve muren som arkitektonisk element med sit forhold mellem murflade og huller til porte og vinduer.

Resultatet af disse undersøgelser kan blandt andet ses i den måde portåbningerne er placeret i Arkens kunstakse.

Oplevelsen ved en stemning er for mig et af de mest sanselige udtryk og er samtidig i kraft af sin æteriske karakter et af de sværeste at omsætte.

Oplevelsen ved en given stemning er omsat til enkelte ord, mine sansers bearbejdning af et givet indtryk i erindringen med en deraf følgende katalogisering. Denne katalogisering danner i min verden igen baggrund for begreber som ensomhed, luksus, forladthed, øde, frodighed – listen er selvfølgelig uendelig.

På rejser dannes en del af disse indtryk. I Islands ødemark hvor fraværet af lyde understreger ens eget åndedræt, vulkanen Etnas sorte lavasletter, der bringer Tolkiens Mordor fra fantasiens verden ind i virkelighedens, og Sinai ørkenens røde farver hvor Lawrence of Arabia's kærlighed til denne store sammenhængende flade af ikke-vand bliver forståelig. Eller et lidt forfaldent kurhotel ved Vierwaldstättersøen der i smukkeste Thomas Mann-stil bliver et næsten fortidigt symbol på en luksus, som vi ikke kan tillade os i dag.

Disse stemninger er måske ikke særlig præcise, i det øjeblik de opstår. Men i erindringen står de meget magtfulde som unikke symboler på deres respektive stemninger.

Stemningen eller følelsen af kærlighed, af angst, drømme, varme eller andre egentlig præcise følelser, som vi sanser i øjeblikket, bliver særdeles vanskelige at oversætte. Begreber som sorg, forelskelse har stor betydning i vores liv. Men ofte prøver vi ikke at udforske eller lade os inspirere af disse af frygt for det banale. For vi kender alle kunstværker, der har overskredet denne grænse.

Alligevel tror jeg det er nødvendigt at gå holmgang med disse begreber, hvorfor befolkningens værktøj og hjernens bevidsthed om hvornår grænsen mellem fortabelse og konkretiseringen indfinder sig er et af de vigtigste arbejdsredskaber. Og det er i denne proces, at de virkelige kunstværker finder deres egen stemning og sjæl.

I en af sine dagbøger har polarforskeren Knud Rasmussen en kapiteloverskrift der hedder »Taage og Kødtransport«, der for mig meget præcist oversætter denne del af problematikken og pejler mod en af de naturoplevelser, som det ikke er lykkedes mig at oversætte til et entydigt udtryk: Bjerget og skyerne, et motiv der som en sekvens eller en

skulptur i tid udvikler sig gennem skyernes bløde omsluttende form og bjergenes stenvægge.

Dette motiv rummer megen poesi i sin strukturelle enkelthed, en stemning af dynamik, af skuespil med to agerende i en dynamisk omfavelse af flygtighed og stabilitet. Der er endnu ikke opsat tågema-skiner omkring bygningen i Ishøj, men hver gang jeg i naturen oplever dette storladne sceneri, med de skiftende lysspil fortaber jeg mig, uden at konkretisere en løsning.

Tidligere bidrag i serien om inspiration er bragt lørdag den 5. juli (komponisten Bent Sørensen), lørdag den 19. juli (koreografen og teaterdirektøren Kirsten Dehlholm) og lørdag den 16. august (billed-kunstneren og digteren Martin Bigum).